

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΙΣ (1).

Ἐν Παρίσις, 28 ὀκτωβρίου 1864.

Ἰσχυρά τις ἀντίρρησης, ἣν ἄλλως συνεμερίσθησαν καὶ Ἕλληνες κριτικοὶ, ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ τροπολογήσωμεν ἣν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐξηνέγκαμεν γνώμην. Ἡ καθομιλουμένη τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα, μᾶλλον δ' εἰπεῖν, ἡ δημοτικὴ, δὲν εἶναι εἰσέτι ἀκριβῶς διατετυπωμένη, ἴσως δὲ καὶ δὲν θὰ διατυπωθῇ ἐντὸς χρόνου βραχείου. Ἀναμφιβόλως τείνει νὰ προσεγγίσῃ ὅσον ἔνεστι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχαίαν, χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῇ ποτε καὶ νὰ συνταυτισθῇ μετ' ἐκείνης. Αἱ μὲν ἐποχαὶ εἶναι λίαν διάφοροι ἀλλήλων, αἱ δὲ ἐμπνεύσεις λίαν ἀνόμοιοι. Ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδὴ αὐτῆς τῆς μεταποιουμένης καὶ διακυμαινομένης δημοτικῆς γλώσσης, ἐξεταζομένη ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἀπόψεως, δύναται

(1) Ἰδε Ἑθνικὸν Ἡμερολόγιον, ἔτος Ε', σ. 341.

άναντιρρήτως νά επιθέσῃ τήν κορωνίδα εἰς τήν ἐκμάθησιν τῆς ἀρχαίας. Δέν δύναται ὅμως νά χρησιμεύσῃ ὡς ὀρμητήριον στοιχειώδους διδασκαλίας, καθὼς ἀπεφάνθημεν πρότερον. Αὕτῃ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ἔχει ὀρμητήριον τήν ἀρχαίαν.

Εἷς τῶν μάλιστα διακεκριμένων λογίων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ καθηγητῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις πανεπιστημίου, ὁ Κ. Φίλιππος Ἰωάννου κατεχώρησεν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ ἔτους 1863 σπουδαιότατον ἄρθρον περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς καὶ τῶν πρὸς τήν ἀρχαίαν σχέσεων αὐτῆς. Ἐφθασε δὲ εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ὀφείλουσιν οἱ νέοι ὁμογενεῖς νά καταβάλλωσι πᾶσαν σπουδὴν περὶ τήν ἀπαράμιλλον ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καὶ ἀσκῶνται ἐπιμελῶς εἰς τὸ γράφειν αὐτὴν εὐχερῶς καὶ κομψῶς, ἵνα μεταχειρίζονται αὐτὴν εὐδοκίμως, ὅπου οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης μεταχειρίζονται τὴν Ῥωμαϊκὴν, εἰς ποιήματα δηλονότι καὶ συγγράμματα συντασσόμενα διὰ τοὺς σοφοὺς· ἀφ' ἐτέρου ὀφείλουσι νά ἐπεξεργάζωνται καὶ τελειοποιῶσι τὴν δημοτικὴν, ἣν μόνην σήμερον ἐννοεῖ ὁ λαὸς, καίτοι μὴ διαφέρουσαν τῆς ἀρχαίας πλὴν τινων ὀλίγων παραλλαγῶν καὶ τῆς συντάξεως. Τὰς παραλλαγὰς ταύτας ἀπηρίθμησε μὲν καὶ ὥρισεν ὁ Κ. Φίλιππος· ὡμολόγησε δὲ καὶ αὐτὸς, ὅτι ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ καταδειχθείσαις εἰδικότησιν ἡ χρῆσις τῶν λογίων ὑπερισχύσασα τῆς δημώδους χρήσεως ἐπανῆλθεν ἤδη εἰς τοὺς ἀρχαίους τύπους.

Ἐπαναλαμβάνομεν λοιπὸν ὅτι ἡ δημοτικὴ γλῶσσα δέν εἶναι διατετυπωμένη. Τείνει ὅμως νά προσεγγίσῃ εἰς τὸ παρελθὸν αὐτῆς καθ' ὅσον ἐπιτρέπουσι τοῦτο αἱ μεταβολαὶ αἱ ἐπελθοῦσαι εἰς τὰς ἑξεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· αὕτῃ δὲ ἡ τάσις ἐξ ἅπαντος θὰ προβῇ καὶ προσωτέρω, καθ' ὅσον διαδίδεται ἡ τῆς ἀρχαίας σπουδὴ εἴτε ἐν Ἑλλάδι εἴτε ἀλλαχοῦ τῆς σοφῆς Εὐ-

ρώπης. Πολὺ ἐν τούτοις ἀπέχομεν ἀπὸ τοῦ τέρματος ταύτης τῆς ἀνερίξεως· ἐπομένως ἡ δημοτικὴ γλῶσσα δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ χορηγήσῃ ὕλην στοιχειώδους διδασκαλίας.

Ἡ παρὰ τοῦ Κ. Φιλίππου ὑποδειχθεῖσα ὁδὸς εἶναι αὕτη ἐκείνη ἣν βαδίζουσιν οἱ νῦν Ἕλληνες. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ταῖς ἐφημερίσιν, ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, ἡ τοσοῦτον συγγενεύουσα τῇ ἀρχαίᾳ ὥστε διατηρεῖ ὅλον τὸ λεκτικὸν καὶ τοὺς πλείστους τῶν γραμματικῶν τύπων, τελειοποιεῖται ὁσημέραι καὶ προσεγγίζει εἰς τὸ πρότυπόν της· ἀφ' ἐτέρου παρατηροῦμεν εὐστοχωτάτας ἀποπείρας πρὸς χρῆσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις ἀντικειμένοις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς νεωτέρας διανοίας. Εἶναι δὲ αἱ ἀπόπειραι αὗται οὐχὶ ψυχρά τις καὶ σχολαστικὴ τῆς ἀρχαιότητος ἀπομίμησις, ἀλλὰ ζῶσα ἐφαρμογὴ τοῦ ἀρχαίου πλούτου εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος. Δὲν εἶναι ξένος τις στενοχωρούμενος ἐν τῷ παλατίῳ ἔνθα θέλει νὰ οἰκήσῃ, ἀλλ' εἶναι ὁ νόμιμος διάδοχος ὁ διαθέτων, ὡς κύριος, περὶ τοῦ κτήματος ὅπερ ἀνεκτήσατο. Διὰ τοῦ καλάμου τῶν ὁποίων ὑπαινιττόμεθα συγγραφέων, ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ κατέστη ἀληθῶς διάλεκτος ζῶσα.

ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΕΙΧΘΑΛ.